

Een lakenlood uit Leiden uit de periode 1650-1800

Nick Smeets en Rombout Nijssen

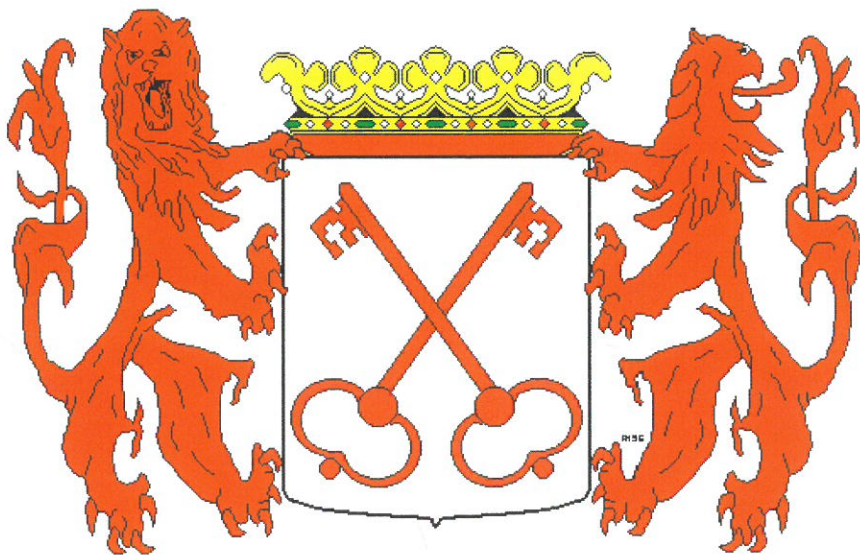
In januari 2021 werd op een akker te Maaseik een mooi lakenlood uit Leiden in Nederland gevonden. Een lakenlood is een kwaliteitsteken voor wollen stof die laken genoemd wordt. Vanaf de middeleeuwen, en tot de tijd dat fabrieken met machines in de negentiende eeuw het werk overnamen, was de fabricage van laken hoofdzakelijk een huisnijverheid. Nadat wol gewassen, gekleurd en tot draad gesponnen was, werd er door thuiswerkende wevers een stof van gemaakt. Om handel in laken mogelijk te maken moest het opgerold en van een lood voorzien worden. Met dat lakenlood leverde de autoriteit die het lood aan een stuk laken bevestigde een attest af over de grootte, de kwaliteit en de herkomst van het stuk.

Het lood dat in Maaseik gevonden werd, heeft een diameter van 32 mm. Het lipje meet 5 mm. Het geheel weegt 16,41 gram. Op de voorzijde staat het stadswapen van Leiden: twee gekruiste sleutels, met de handgrepen naar beneden. Links van het wapen staat een L en rechts ervan staat 1/8¹. Het geheel is afgeboord met een parelcirkel, die deels buiten het lood valt.

Op de keerzijde staat in een parelcirkel L en 37. Wellicht betekent dit dat de rol waaraan het lood bevestigd was 37 el² lang was. Rond de parelcirkel staat een legende: LEVDEN . IN . HOLLANDT. Aan de bovenzijde en links is een deel van een tweede parelcirkel te zien. De hele T van Hollandt en een deel van de L van Levden zijn verdwenen onder een klop met het cijfer 3 met daaronder een horizontale streep³. Onder de horizontale streep stond wellicht een ander cijfer, dat samen met de 3 een breuk vormde. Ook deze slag interpreteren wij als een aanduiding voor de kwaliteit van het laken. Opmerkelijk is dat de voorzijde en de keerzijde vrijwel omgekeerd op het lood staan: op de voorzijde staat de voorstelling ondersteboven ten overstaan van het lipje, terwijl de voorstelling op de keerzijde recht staat.

Raf Van Laere situeert met dit exemplaar vergelijkbare loodjes in de periode van de tweede helft van de zeventiende en de achttiende eeuw. Zolang een detailstudie van de Leidse lakenloodjes uitblijft kunnen wij dit loodje niet nader dateren. Wie graag meer weet over Leids laken en Leidse lakenloodjes, vindt zijn gading op www.lakenhal.nl. Je kan daar ook een uitgebreide collectie lakenloodjes en lakenloodstempels bekijken.

Wapenschild van Leiden

¹Van de stad Leiden is een lakenlood bekend waarop aan de keerzijde in een parelcirkel enkel / 1/8 staat. Wellicht gaat het om een aanduiding van de kwaliteit van de stof. Zie Raf Van Laere, *Loden zegels en verzegelingen. Eerste hulp bij identificatie*, Wijer, 2019, nr. 539 kz.

²De el is een oude lengtemaat. In het voormalige graafschap Holland was een el vaak 69,4 cm lang, maar dat kon van stad tot stad verschillen.

³Van een ander eveneens door Raf Van Laere gepubliceerd Leids lakenlood is een soortgelijke klop met 1/2 bekend. Zie Raf Van Laere, *Loden zegels en verzegelingen. Eerste hulp bij identificatie*, Wijer, 2019, nr. 564 kz